

Aktiivne kodanikuühiskond

EESMÄRK

Tugev kodanikuühiskond aktiivsete elanike, võimekate kogukondade ja vabaihendustega.

MÕÕDIKUD¹

KESKNE PROBLEEM

Kodanikuühiskonna tegutsemiskeskond ei toeta piisavalt selle elujõulisust.

KESKENDUTAKSE JÄRGMISTE KÜSIMUSTE LAHENDAMISELE

- 1 Kuidas toetada vanemaealiste, noorte ja eesti keelest erineva emakeele ning määratlemata kodakondsusega inimeste ühiskondlikus elus osalemist?
- 2 Kuidas väärtustada kogukondi kui elu- ja toimekeskkonna kujundamise ja ühistegevuste pakkumise keskseid osalisi ning neid võimendada?
- 3 Kuidas suurendada vabaihenduste ja sotsiaalsete ettevõtete võimekust ning majanduslikku jätkusuutlikkust?
- 4 Kuidas tagada läbipaistev otsuste tegemine kodanikuühiskonna aktiivsel osavõtul ning vabaihenduste suutlikkus oma liikmete huve süsteemselt esindades kaasa rääkida?
- 5 Kuidas suurendada usuliste ühenduste rolli kogukondade toetamisel?

¹ Mõõdikute algtase on viimane teadaolev info, keskmine number tähistab eesmärki aastaks 2025 ja viimane number eesmärki aastaks 2030. Täiendav informatsioon mõõdikute kohta on lisan X.

Kodanikuühiskonna tegutsemiskeskond. Mõõdik väljatöötamisel. Riigi roll kodanikuühiskonna tegutsemiskeskonna loomisel, nt ministeeriumite partnerite rahulolu tegutsemiskeskonna ja poliitika kujundamise läbipaistusega.

Vabatahtlikus tegevuses osalemise määr. Osakaal elanikkonnast, kes on viimase 12 kuu jooksul osalenud vabatahtlikus tegevuses. Allikas: Vabatahtlikus tegevuses osalemise uuring.

Eesti kodanikuühiskonna üldine elujõulisus. Indeks koosneb seitsmest komponendist: seadusandlik keskkond, organisatsioonide tegutsemisvõime, majanduslik elujõulisus, huvikaitse ja poliitika mõjutamine, teenuste osutamine, taristu ja avalik maine. Indeksit mõõdetakse skaalal 1 kuni 7, kus 1 on väga hea ja 7 väga halb. Allikas: Ameerika Ühendriikide arengukoostöö agentuur (USAID).

Ülevaade valdkonnast ja tegevussuunad

LAHENDAMIST VAJAVAD PROBLEEMID JA OLUKORRA KIRJELDUS

TEGEVUSSUUNAD

Vanemaealised, noored ja teiskeelsed elanikud osalevad ühiskondlikus elus vähem kui teised vanuserühmad ja eestikeelsed elanikud

Kõigile pole sobivaid osalusvõimalusi

45%

uussisserändajaid pole vabatahtlikus tegevuses osalenud, kuid sooviks seda teha

55-aastaste ja vanemate elanike kaasatus vabatahtlikku tegevusse on Eestis üks väiksemaid

Teiskeelsetel pole piisavalt infot

Eraisikud annetavad kodanikuühiskonnale vähe

Eesti noored on vabatahtlikus tegevuses osalemisel passiivsemad võrreldes teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega (Eestis 27%, EL-i keskmine 31%)

Püsiannetajate osakaal elanikkonnast on 12%, kuid 18–60 aastastest on valmis raha annetama üheksa inimest kümnest

Kohalikes omavalitsustes ei kaasata ega võimestata kogukondi süsteemselt ja võrgustikupõhiselt

14% inimestest peavad oluliseks lasta elanikel kaasa rääkida riigiasjades ning kaitsta sõnavabadust

Riiklikult ei ole seni kogukondade võimestamisega süsteemselt tegeletud

1/3 MTÜ-dest on rohkem kui kolm rahastamisallikat

Juriidiliste isikute tehtud annetuste summa ei ole aastate lõikes kasvanud

Omatulu teenivaid MTÜ-sid oli 2017. aastal 57%. Palgalisi töötajaid on 36% MTÜ-del ja see on aastatega veidi kasvanud

Vabaiühendustel on madalad finantsmajanduslikud oskused ja nad ei tegele piisavalt majandustegevusega

Vabaiühenduste ja sotsiaalsete ettevõtete võimekuse tõstmine

Eesti vabaiühenduste huvikaitsevõimekus on hea võrreldes teiste organisatsioonidega piirkonnas, kuid püsinud viimased viis aastat muutusteta

Vabaiühenduste riigieelarveline rahastamine ei ole piisavalt läbipaistev, mõjus ega kõigile ligipääsetav

Poliitikakujundamisse kaasamine on tihti formaalne ja ajaliselt kiirustav

Kodanikuühiskonnale soodsa tegutsemiskeskonna loomine

Usulist ühenduste roll kogukondade toetamisel vajab enam tuge ja tähelepanu

Eestis tegutseb umbes 500 usulist ühendust. Usulistest ühendustest enamik kuulub kirikutesse või koguduste liitudesse

Usulist ühenduste rolli tõstmine kogukondade toetamisel

Olulised tegevussuunad

Elanike teadlikkuse ja aktiivsuse tõstmine

Soovime saavutada olukorra, kus vanemaealised, noored ja teiskeelsed elanikud osalevad vabatahtlikus tegevuses ja kodanikuühenduste tegevuses vähemalt sama palju kui teised vanuserühmad ja eestikeelsed elanikud. Neil on piisavalt infot osalemisvõimalustest. Eraisikud annetavad kodanikuühendustele süsteemselt ja teadlikult.

OLULISIMAD
TEGEVUSSUUNAD

Suurendada vanemaealiste, noorte ja teiskeelsete elanike osalemist ühiskondlikus elus. Selleks

- ❖ tõsta inimeste teadlikkust ja teadmisi osalusvõimalustest;
- ❖ pakkuda kodanikuühiskonna praktikat koolihariduses;
- ❖ tõsta teiskeelsete elanike teadlikkust võimalustest kodanikuühiskonnas osaleda;
- ❖ suurendada vabaühenduste valmisolekut teiskeelsete elanike, vanemaealiste ja noorte kaasamiseks vabatahtlikena.

TEGEVUSI
AITAVAD ELLU
VIA HTM, KUM,
RAM, SOM

Innustada eraisikuid annetama. Selleks

- ❖ luua seadusandluses eeldusi annetamise soodustamiseks, sh maksusoodustusi;
- ❖ edendada vabaühenduste annetuste kogumise oskusi, sh pakkuda tuge ja nõustamist;
- ❖ levitada vabatahtlikus tegevuses ja annetamis-kampaaniates osalemist kui meeskonnatöö arendamise formaati nii avalikus kui erasektoris.

Kogukondade võimekuse tõstmine

Soovime saavutada olukorra, kus kogukondi tunnustatakse oluliste osalistena ja nad osalevad aktiivselt elu- ja toimekeskkonna kujundamisel. Toimib eri osapoolte võrgustamine ja koostöö. Arendatakse ja juurutatakse süsteemset võrgustikupõhist kaasamist ja kogukondade võimendamist.

OLULISIMAD
TEGEVUSSUUNAD

Võimendada kogukondi otsustusprotsessides osalemiseks. Selleks

- ❖ kaasata noori senisest enam ja sisulisemalt otsuste tegemisse nii kohalikul- kui riigi tasandil;
- ❖ arendada asumi- ja külaseltside tegevust ning arvestada linnaruumi kujundamisel kogukondade vajadustega;
- ❖ kohalikel omavalitsustel määratleda ja kaardistada koos kohalike elanikega oma kogukonnad ning kaasata neid otsustusprotsessidesse pakkudes selleks senisest mitmekesisemaid võimalusi.

TEGEVUSI
AITAVAD ELLU
VIA HTM, MEM,
RAM SOM

Vabaühenduste ja sotsiaalsete ettevõtete võimekuse tõstmine

Soovime saavutada olukorra, et Eestis on võimekad vabaühendused ja sotsiaalsed ettevõtted, kellel on head finantsmajanduslikud oskused ja mitmekesine tulubaas. Vabaühendustele on loodud erinevaid võimalused raha saamiseks. Vabaühendused rakendavad mõju- ja teaduspõhist hindamist.

OLULISIMAD
TEGEVUSSUUNAD

TEGEVUSI
AITAVAD ELLU
VIA JUM, MKM,
RAM, SOM

Toetada vabaühenduste võimekuse kasvu. Selleks

- ❖ kasutada koosloome, disainmõtlemise jm meetodeid, et koos vabaühendustega probleeme tuvastada ja neile lahendusi välja töötada;
- ❖ mitmekesistada vabaühenduste rahastusallikaid, rakendades erinevaid finantsinstrumente .

Luuu soodsad tingimused vabatahtlike ja annetuste kaasamiseks. Selleks

- ❖ vähendada vabatahtlike kaasamisega seotud kulusid, riske ka teisi takistusi – vabatahtlike kindlustamine, siseriiklik lähetamine jm.

Toetada sotsiaalse ettevõtete teket ja tegutsemist. Selleks

- ❖ leppida kokku sotsiaalse ettevõtluse tähendus;
- ❖ kohandada õigusruum sotsiaalset ettevõtlust arvestavaks;
- ❖ laiendada ettevõtlustoetusi sotsiaalsetele ettevõtetele ja majandustegevusega tegelevatele vabaühendustele.

Kodanikuühiskonnale soodsa tegutsemiskeskonna loomine

Soovime saavutada olukorra, kus otsuseid tehakse koos huvigruppidega, keda otsus mõjutab või kes vastava valdkonna arengule kaasa aitavad. Kaasamisprotsessid on sisulised ja mõistliku ajakavaga, jättes osapooltele piisavalt aega reageerida. Vabaühenduste huvikaitsevõimekus on kasvanud ning riigiasutustes kasutatakse strateegilise partnerluse koostöövorme. Vabaühenduste rahastamine on läbipaistev, mõjus ja erinevatele vabaühendustele ligipääsetav, kuid mõistliku halduskoormusega.

OLULISIMAD
TEGEVUSSUUNAD

TEGEVUSI
AITAVAD ELLU
VIA
MINISTEERIUMID,
RIIGIKANTSELEI,
KOHALIKUD
OMAAVALITSUSED

Tõhustada ja parandada poliitika kujundamise protsesse² ministeeriumites ja kohalikul tasandil. Selleks

- ❖ edendada kaasamisprotsesse, rakendades selleks tõhusamalt ministeeriumite kaasamiskoordinaatoreid ja kaasamiskoordinaatorite võrgustikku;
- ❖ suurendada poliitikakujundajate kaasamissuutlikkust;
- ❖ tõsta poliitika kujundamises osalevate vabaühenduste huvikaitsevõimekust.

Muuta vabaühenduste rahastamine läbipaistvaks. Selleks

- ❖ juurutada riigiasutustes strateegilist partnerlust vabaühendustega;
- ❖ edendada vabaühenduste rahastajate omavahelist koostööd ja „Ühenduste rahastamise juhendmaterjali“ kasutamist.

² Täpsemad tegevused kavandatakse „Avatud valitsemise partnerluse tegevuskavas“.

Usuliste ühenduste rolli tõstmine kogukondade toetamisel

Eesti Vabariigis on usuvabadus tagatud individuaalsel ja kollektiivsel tasandil nii seadusandlikult kui praktiliselt. Usuvabaduse tagamisel kujundatakse poliitikat teadmispõhiselt ja arvestatakse ühiskonnas toimuvate muutustega. Usuliste ühenduste roll kogukondade toetamisel on kasvanud.

OLULISIMAD
TEGEVUSSUUNAD

Edendada valdkonnas teadmispõhist poliitikakujundamist ja süsteemselt toetada usuliste ühenduste tegevust. Selleks

TEGEVUSI AITAB
ELLU VIIA
SISEMINISTEERIUM

- ❖ nõustada riiklikke ja omavalitsusinstitutione Eesti religioonisituatsiooni küsimustes;
- ❖ toetada usuühendusi enesekorralduse teostamisel ja kogukondade toetamisel;
- ❖ edendada usuühenduste koostööd.